



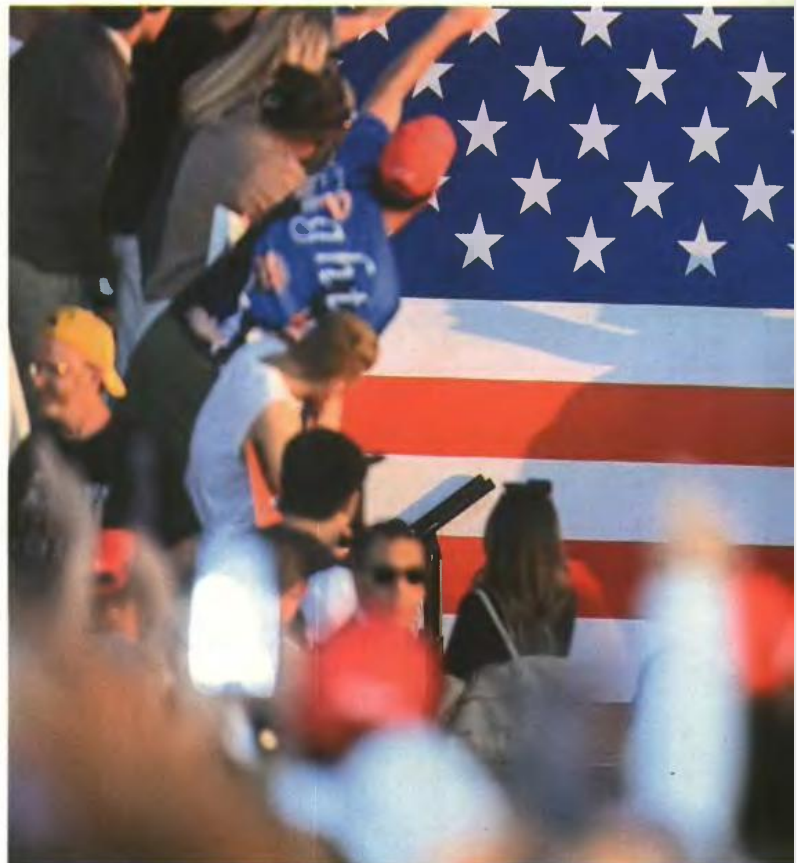
14 Int. Ντόναλντ Τραμπ

Ο τρόπος εισόδου του Ντόναλντ Τραμπ στην αμερικανική πολιτική σκηνή το 2015 ήταν συμβολικός του τρόπου διακυβέρνησής του. Κατεβαίνοντας τον χρυσοποίκιλο ιμάντα εντός του πύργου Τραμπ στη Νέα Υόρκη, ο δισεκατομμυριούχος επιχειρηματίας δεν δίστασε να προσβάλει το ρεπουμπλικανικό κατεστημένο στον δρόμο για την προεδρία, αλλά και να ανακρύξει το Δημοκρατικό Κόμμα σε εχθρό του λαού, μια ρητορική που ουδείς είχε αποτολμήσει νωρίτερα στο τέως συναιεντικό, δικομματικό καθεστώς των ΗΠΑ. Η εκλογή του κατέστη δυνατή λόγω του εκλογικού συστήματος των εκλεκτόρων, παρότι η αντίπαλός του Χίλαρι Κλίντον απέσπασε πανεθνικά πολύ περισσότερες ψήφους. Υπήρξε πάντως η αρχή μιας νέας εποχής ευθείας αμφισβήτωσης παραδοσιακών θεσμών, απευθείας επικοινωνίας με τον λαό διά μέσου των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και περιορισμού του ρόλου της Αμερικής ως θεματοφύλακα φιλελεύθερων οικονομικών και πολιτικών επιλογών. Η πρώτη του θητεία είχε σκοπό να επαναοριοθετήσει τα όρια του επιτρεπτού και του φυσιολογικού στην εσωτερική και εξωτερική πολιτική. Μετά το τετραετές διάλειμμα Μπάιντεν, ο 45ος και συνάμα 47ος αμερικανός πρόεδρος εμφανίζεται αποφασισμένος να εμβαθύνει τις αλλαγές που εισήγαγε. Όπως θα αναλύσουμε παρακάτω, ο Τραμπ είναι αυτήν τη φορά καλύτερα προετοιμασμένος και με τη λαϊκή νομιμοποίηση της μεγάλης του εκλογικής νίκης να τον ισχυροποιεί ακόμα περισσότερο, την ώρα που το Δημοκρατικό Κόμμα αναζητά (χωρίς, για την ώρα, ιδιαίτερη επιτυχία) μια νέα ηγεσία που θα φράξει τον δρόμο στον εκκεντρικό πρόεδρο. Τι περιλαμβάνει λοιπόν μια αποτίμηση των πρώτων μηνών της δεύτερης θητείας Τραμπ στον Λευκό Οίκο;



Του Δημήτρη Τσαρούχα

Καθηγητής Διεθνούς Πολιτικής στο Virginia Tech των ΗΠΑ και επιστημονικός συνεργάτης του ELIAMEP



Διάταγμα πρώτο: ο θρίαμβος του εγώ

Οι εξι μήνες του αμερικανού προέδρου στην εξουσία συνοδεύτηκαν από ένα πλήθος ριζικών ανατροπών: θεσμική αποδόμηση, εκτελεστικός αυταρχισμός, εξωτερική απομόνωση. Δεν πρόκειται απλώς για συνέχεια, αλλά για μια δεύτερη θητεία με προμελετημένη στόχευση: να αλλάξει οριστικά το πρόσωπο της Αμερικής και του κόσμου

Το 2017 ο Τραμπ υπέγραψε συνολικά 55 προεδρικά διατάγματα. Μέσα στους πρώτους τέσσερις μήνες του 2025 υπέγραψε τα τριπλάσια (164). Η κατακόρυφη αύξηση υποδηλώνει την πρόθεσή του να παρακάμψει, οποτεδήποτε αυτό κριθεί επιθυμητό, τις (τεχνικά και πολιτικά περίπλοκες αλλά συνάμα απαραίτητες) διαδικασίες νομιμοποίησης της πολιτικής του μέσω της νομοθετικής εξουσίας. Ταυτόχρονα τα προεδρικά διατάγματα, πολλά εκ των οποίων αφορούν στην ακύρωση αντίστοιχων αποφάσεων του Δημοκρατικού προκατόχου του, υπογραμμίζουν τη δεδηλωμένη πρόθεση Τραμπ να διαβειβαίωσει τους «πιστούς» του κινήματος MAGA πως σκοπεύει να τηρήσει τις προεκλογικές του δεσμεύσεις που αφορούν στη μετανάστευση, τη συρρίκνωση της ομοσπονδιακής κυβέρνησης ή την απόσυρση των ΗΠΑ από σειρά διεθνών συμφωνιών. Οι απιθήσεις της αντιπολίτευσης περί υπέρμετρης χρήσης ενός δικαιώματος που ο πρόεδρος φέρεται να καταχράται πχει ως μουσική στα αφτιά των οπαδών του προέδρου, οι οποίοι αρέσκονται στα κηχηρά εφέ και την αίσθηση παντοδυναμίας που απο-

πνέει η τακτική παρουσία του ινδάλματός τους στις οθόνες τους, με τη χαρακτηριστικά υπερμεγέθη πένα να υπογράφει το ένα μετά το άλλο τα διατάγματα της νέας, «ένδοξης εποχής» της χώρας. Εξάλλου το Κογκρέσο ελέγχεται μεν από τους Ρεπουμπλικανούς, αλλά θεωρείται εξίσου ανίκανο και ύποπτο όπως κάθε εξουσία που δεν ελέγχεται από τον πρόεδρο.

Σε αντίθεση με το 2017, ο Τραμπ είναι τώρα πολύ πιο υποψιασμένος αναφορι-

κά με τον τρόπο που παίζεται το πολιτικό παιχνίδι στην Ουάσινγκτον. Στη διάρκεια της πρώτης του θητείας ανακάλυψε πως, όπως είπε ο ίδιος στον ουκρανό πρόεδρο Ζελένσκι πρόσφατα, δεν είχε «καλά χαρτιά»: το υπουργικό του συμβούλιο απαρτιζόταν κυρίως από πρόσωπα του κατεστημένου που καθισούσαν αγορές και πολίτες σχετικά με τις προθέσεις του Τραμπ (και που εντέλει στράφηκαν εναντίον του όταν η κατάσταση ξέφυγε από τον έλεγχό τους, με αποκορύ-



φωμα τα γεγονότα της 6ης Ιανουαρίου 2021 στο Καπιτώλιο). Παράλληλα ο ίδιος δεν είχε κατανοήσει πως οι Δημοκρατικοί ήταν αποφασισμένοι να εξαντλήσουν πολιτικά και νομικά μέσα για να μπλοκάρουν την ατζέντα του. Τέλος τα μίντια, συμπεριλαμβανομένων των social media, αμφισβητούσαν τις επιλογές του και επιθυμούσαν την απόσυρσή του από την ενεργό πολιτική. Ορκιζόμενος πως θα πάρει την εκδίκησή του απ' όσους τον έπληξαν και τον ενέπλεξαν σε αέναες δικαστικές περιπέτειες, με αποκορύφωμα την προσπάθεια καθαίρεσής του, ο Τραμπ προετοίμασε το έδαφος στη διάρκεια της πρώτης του θητείας με την επιλογή τριών συντηρητικών δικαστών για το Ανώτατο Δικαστήριο, ενώ μετά τη δεύτερη νίκη του φρόντισε να περιστοιχίσει τον εαυτό του με πρόσωπα της απολύτου προσωπικής του εμπιστοσύνης, καθώς συνεχίζει να διορίζει ομοσπονδιακούς δικαστές της αρεσκείας του. Οι υπουργοί του Τραμπ είναι, με λίγες εξαιρέσεις, στενοί προσωπικοί του συνεργάτες, όπως για παράδειγμα η τέως προσωπική του δικηγόρος και νυν υπουργός Δικαιοσύνης Πάμ Μπόμπι. Οι συνεδριάσεις του υπουργικού συμβουλίου ξεκινάνε πλέον με κάτι σαν λιτανεία υπέρ του προέδρου και των επιλογών του, προτού οι κόλακες - υπουργοί εξηγήσουν γιατί οι όποιες πρωτοβουλίες τους είναι πλήρως ευθυγραμμι-

σμένες με τις κατά καιρούς δηλώσεις και διακηρύξεις του αδιαμφισβήτητου γκέπ τους. Παράλληλα, σειρά πρόσφατων αποφάσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου εξυπηρετούν τα σχέδια του προέδρου, μια που, αφενός του παρέχουν ασυλία για όλες του τις πράξεις στη διάρκεια της θητείας του, ενώ αφετέρου μπλοκάρουν τη δυνατότητα που είχαν έως τώρα δικαστές ανά τη χώρα να σταματούν την εφαρμογή πολιτικών σε εθνικό επίπεδο που θεωρούσαν παράνομες. Τέλος, τα άλλοτε κραταιά φιλέλευθερα μίντια που διακήρυσσαν ολημερίς και ολόνυχτις τους κινδύνους που συνεπάγεται η διακυβέρνηση υπό τον Τραμπ τίθενται σήμερα στο στόχαστρο των φορολογικών αρχών και σωπαίνουν ολο και περισσότερο, οι ολιγάρχες των social media είναι απροκάλυπτα τραμπικοί, και επιχειρηματίες όπως ο Μασκ, παρότι εκτός γραμμής στο νομοσχέδιο φοροαπαλλαγών που συνεχίζει την αναδιανομή πλούτου υπέρ της ολιγαρχίας (για λόγους που συνδέονται με τις δικές του επιχειρηματικές επιδιώξεις), αναλαμβάνουν τον ρόλο εξόντωσης των θεσμών ή οργανισμών, η ατζέντα των οποίων απάδει των προτεραιοτήτων της νέας διακυβέρνησης (τα φληναφήματα περί μείωσης του μεγέθους του κράτους είναι ανάξια σχολιασμού).

Σε θέματα εξωτερικής πολιτικής, ο Τραμπ είναι πλέον ένας λιγότερο υπομονετικός και περισσότερο «ακτιβιστής» πρόεδρος, όπως φανερώνει ο πρόσφατος βομβαρδισμός του Ιράν, η υπέρ του δέον εμπρηστική ρητορική έναντι του τέως καναδού πρωθυπουργού Τριντό ή η στάση του αναφορικά με τη Γροιλανδία. Η θεματολογία του δεν έχει αλλάξει πολύ, μιά που θέματα εμπορίου, αμυντικών δαπανών και η επιβολή δασμών σε φίλους και εχθρούς είναι και πάλι στο επίκεντρο της προσοχής του, ενώ η μόνη γνήσια συμμαχία που εξακολουθεί να υφίσταται είναι αυτή με τον πρωθυπουργό Νετανιάχου. Ωστόσο η διάθεσή του να συνδέσει φαινομενικά άσχετα μεταξύ τους θέματα και να παζαρέψει με ξένους ηγέτες για να αποσπάσει τη συμφωνία τους σε θέματα προτεραιότητας για εκείνον, παρότι δεν είναι καινοφανής, έχει κλιμακωθεί. Τις πρώτες μέρες της νέας κυβέρνησης ο Τραμπ συνέδεσε θέματα μετανάστευσης με τους αγαπημένους του δασμούς προστατευτισμού στις σχέσεις με τον Καναδά και το Μεξικό, ενώ η ρητορική του δόσμευση υπέρ των ευρωπαϊκών συμμάχων στο πλαίσιο της Ατλαντικής Συμμαχίας εξαρτάται εν πολλοίς από την αγορά αμερικανικών προϊόντων και την κατακόρυφη αύξηση των αμυντικών τους δαπανών. Για τον Τραμπ, η Αμερική είναι ο ηγεμόνας που κανείς πια δεν μπορεί να κοροϊδέψει. Η Συμμαχία αλλά και αντιπάλους, οι ΗΠΑ είναι τώρα ένας απρόβλεπτος παίκτης στη διεθνή σκακιέρα, οι επιλογές του οποίου εξαρτώνται όλο και περισσότερο από τις προσωπικές διαθέσεις του προέδρου. Για τη Μόσχα, την Αγκυρα ή το Πεκίνο, η αλλαγή αυτή είναι, αν όχι πάντα υπέρσδεκτη (μια που ο Τραμπ μπορεί να στραφεί εναντίον οποιουδήποτε ηγέτη ανά πάσα ώρα και

Η Αμερική του 2025 δεν είναι αυτή του 2016. Το ίδιο ισχύει όμως και για τον Τραμπ: πλέον δεν θέλει απλώς να σοκάρει. Θέλει να κυβερνήσει με το γράμμα του νόμου, διαλύοντας το πνεύμα του. Θέλει να δείξει ότι αυτή η χώρα τού ανήκει.

στιγμή), τουλάχιστον κατανοητή, μια που πηγάζει από το γχειρίδιο πολιτικής που οι ηγέτες των χωρών αυτών εφαρμόζουν εδώ και καιρό. Για τους ευρωπαϊκούς συμμάχους των ΗΠΑ όμως, με εξαίρεση χώρες όπως η Ιταλία και η Ουγγαρία, η αλλαγή αυτή αφαιρεί την προβλεψιμότητα πάνω στην οποία βασίζονταν οι διατλαντικές σχέσεις και θέτει σε κίνδυνο τη θέση της ΕΕ στο διεθνές στερέωμα.

Το πιο ενδιαφέρον στοιχείο της πρώιμης δεύτερης θητείας Τραμπ είναι πάντως η ωμή συσχέτιση εσωτερικών πολιτικών επιλογών και προτιμήσεων με θέματα που παραδοσιακά θεωρούνταν εξωτερικής πολιτικής. Η πρόσφατη διπλωσή του με τη οποία κατακραύωνε τις δικαστικές αρχές... του Ισραήλ για τη δίωξη του Νετανιάχου, λέγοντας μάλιστα πως η δίωξη δεν θα γίνει ανεκτή (!), παραβιάζει ανοιχτά τον παραδοσιακό διαχωρισμό εσωτερικών και εξωτερικών ζητημάτων που βασίζεται στην αρχή της εθνικής κυριαρχίας και μη ανάμειξης στα εσωτερικά ζητήματα άλλων χωρών. Η νέα θητεία Τραμπ απομειώνει παράλληλα την ισχύ και επιρροή διεθνών οργανισμών, όπως του ΟΗΕ ή του ΔΟΕ, και τους αντικαθιστά με το δίκαιο του ισχυρού με έναν τρόπο εντυπωσιακά απροκάλυπτο. Ο αμερικανός πρόεδρος έχει συνειδητοποιήσει πως το κίνημα MAGA δεν αποτελεί αμερικανική ιδιομορφία σε ένα κατά τα άλλα φιλελεύθερο πολιτικό πλαίσιο. Τουναντίον, ο ίδιος ηγείται μιας αυτοαποκαλούμενης «πατριωτικής διεθνούς», με παγκόσμια απήχηση, εκατομμύρια οπαδών αλλά και την πολιτική δύναμη σε δεκάδες χώρες να μετουσιώσει προστατευτικές, συντηρητικές και εθνικιστικές διακηρύξεις σε πολιτική πράξη. Αν στην πρώτη του θητεία ήταν μόνο κυβερνήσεις σαν του ακροδεξιού Μπολσονάρο στη Βραζιλία που μιμούνταν τις πρακτικές και τη ρητορική Τραμπ, σήμερα το MAGA έχει εξαπλωθεί ανά τον κόσμο, αλλά και εντός των τεχνών της Ευρώπης. Εδώ και χρόνια, ο Τραμπ και οι συν αυτό καλλιεργούσαν αγαστές σχέσεις συνεργασίας με ηγέτες όπως ο Βίκτορ Ορμπαν με σκοπό να καταστήσουν τις ιδέες τους παντοδύναμες ανά τον κόσμο. Επιπλέον, η ομιλία του αντιπροέδρου Βανς στη Διάσκεψη Ασφάλειας στο Μόναχο τον Φεβρουάριο, πέραν του σοκαριστικού της περιεχομένου, υπογραμμίζει πως η νέα προεδρία προσίδει και σαφές ιδεολογικό περιβλημα στον πόλεμο που έχει διακηρύξει εναντί των αντιπάλων της.

Εν κατακλείδι, η δεύτερη προεδρία Τραμπ είναι καλύτερα προετοιμασμένη, στοχοπροσηλωμένη και αποφασισμένη να εφαρμόσει τις επιλογές της. Για τους υποστηρικτές της αποτελεί τη λύτρωση από τις συσσωρευμένες αποτυχίες ανυπόληπτων αμερικανικών ηγεσιών επί σειρά ετών. Για τους επικριτές της, συμβάλλει αποφασιστικά στην αποδυνάμωση της δημοκρατίας στο εσωτερικό του μεταψυχροπολεμικού συστήματος ασφαλείας και εμπορίου στο διεθνές στερέωμα. Το μόνο σίγουρο είναι πως κανείς μας δεν έχει την πολυτέλεια να πηλείει έως τις επόμενες αμερικανικές εκλογές. ●